

Ruoveden kunnan tarkastuslautakunta

ARVIOINTIKERTOMUS TALOUDESTA JA TOIMINNASTA VUODELTA 2020

Anita Viljanmaa
Pentti Havanka
Kari Honkanen
Pirjo Pajunen

YLEISTÄ TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINNASTA***HALLINNON JA TALOUDEN TARKASTUS (HL 121§)***

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on; valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat; arvioida ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla; arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää; huolehtia kunnan ja sen tytäryhtiöiden tarkastuksen yhteensovittamisesta; valvoa 84§:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi; valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi. Tarkastuslautakunta on antanut valtuustolle arviointisuunnitelman vuodelle 2020 ja laatinut arviointikertomuksen vuodelle 2020.

YHTEENVETOA KULUNEEN VALTUUSTOKAUDEN TARKASTUSTEN AJALTA

Tämän valtuustokauden, neljän vuoden ajan on tarkastuslautakunta toistuvasti joutunut perustelemaan toimintaansa ja pyytämään sille laissa määrättyjä ja oikeutettuja asiakirjoja. Sidonnaisuusilmoituksia ei ole toimitettu pyydettyinä aikoina ja asiakirjaselvityksiä tarkastuslautakunnan arviointikertomusta varten on jouduttu pyytämään useaan kertaan. Tarkastuslautakunnan tapaa perehtyä sille laissa määrättyihin tehtäviin on kyseenalaistettu. Tarkastuslautakunnan kokoontumisia on jouduttu pitämään koronatilanteen vuoksi myös erityisjärjestelyin. Tarkastuslautakunta ei ole voinut kokoontua kunnan tiloissa. Kaksi tarkastuslautakunnan jäsentä eivät ole voineet osallistua etänä (Teams-kokouksena), joten jouduimme kokoontumaan koronarajoitusten aikana puheenjohtajan luona.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano on seuraava:

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Anita Viljanmaa puheenjohtaja	Vuokko Hartikainen
Pentti Havanka varapuheenjohtaja	Hanna - Leena Simonen
Honkanen Kari jäsen	Timo Ikkala
Pajunen Pirjo jäsen	Rasinen Matti

Hyvästä yhteistyöstä kiitämme sihteerinä toiminutta Armi Luuppalaa.,
Tilintarkastajana toimii JHT, KHT Hanna Keskinen.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ovat yhdessä laatineet arviointikertomuksen vuodelta 2020. Tarkastuslautakunta kokoontui ajalla 1.1. -31.12.2020 kuusi (6) kertaa. Koronan tilanteesta johtuvien rajoitusten vuoksi emme voineet osallistua koulutuksiin. Talousarviossa (30§) budjetoitu tarkastuslautakunnan määräraha vuodelle 2020 oli 13 900 euroa, kun se vuonna 2019 oli 15 288 euroa. Vuoden 2020 toteutumaksi tuli 7 026 euroa.

BDO Audiator Oy ei voinut toimittaa lopullista tarkastuskertomusta tarkastuslautakunnan kokoukseen 30.3.2021, koska tilintarkastus ei ollut vielä kaikilta osin valmis. Tilintarkastaja toimittaa tarkastuskertomuksen tarkastuslautakunnalle 8.4. 2021.

VUODEN 2020 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TARKASTUKSET

Tarkastuslautakunta kutsui kuultavaksi vuonna 2020 kokouksiin kattavasti kunnan eri toimialojen johtajia:

28.1.2020 kunnanjohtaja Eeva Viitanen, **21.4. 2020** vs. Kunnanjohtaja Riku Rekonen, kehityspäällikkö Sirkku Mäkelä, sivistystoimenjohtaja Aila Luikku, tekninen johtaja Harri Apell ja muutosjohtaja Heidi Tanhua. **4.5. 2020** . Tarkastuslautakunta kuuli **1.6.2020** vs. kunnanjohtaja Riku Rekosta.

28.9.2020 kunnanhallituksen puheenjohtaja Jouni Neste ja varapuheenjohtaja Mervi Härkönen olivat kuultavana ajankohtaisista asioista sekä kunnanjohtaja Eeva Viitanen ja tilintarkastaja Hanna Keskinen osallistuivat kokoukseen. **11.11.2020** kuultavana Keiturin Soten toimitusjohtaja Jari Kolkkinen ja Keiturin Soten Business controller Samuli Tervameri ja tekninen johtaja Harri Apell ja kunnanjohtaja Eeva Viitanen olivat myös kokouksessa. Tarkastuslautakunta tarkasti myös viranhaltijapäätökset neljännesvuosittain ja päivitetty johtavien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden sidonnaisuusilmoitukset.

Tarkastuslautakunta kiinnitti erityistä huomiota tämän arviointikauden aikana kunnan päätöksentekoon ja kokouskäytäntöihin.

Tarkastuslautakunta laati arviointikertomuksen vuodelle 2020.

Tarkastuslautakunta esittää: Kunnan päätöksen teossa tulee noudattaa hyvää hallintotapaa.

Asioiden käsittely tulee olla avointa ja lainmukaista. Esityslistat liitteineen tulee toimittaa luottamushenkilöille niin kunnanhallituksen jäsenille kuin valtuuston jäsenille riittävän aikaisessa vaiheessa asioihin perehtymisen mahdollistamiseksi.

Tulevaisuudessa kunnan viranhaltijoiden asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa tulee huomioida erityisesti lain- ja asetusten sekä hallintosäännön noudattaminen. Näin vältetään kunnan taloutta rasittavilta ja työtä vaativilta pitkiltä valitusprosesseilta ja asiantuntijapalkkiokuluilta.

Lautakuntien tulee jatkossa hyväksyä lautakunta kohtaiset käyttösuunnitelmat ja dokumentoida perustelut toteutumattomien suunnitelmien osalta.

TALOUDEN KEHITYS VUONNA 2020

Talousarviossa vuodelle 2020 tilikauden alijäämäksi ennustettiin -480. 522 euroa.

Sopeuttamistoimia tehtiin vuoden 2020 aikana 250 000 eurolla. YT- toimenpiteet toteutettiin lomautuksina ja lomarahavapaina.

Toteuma: Vuonna 2020 Ruoveden kunta teki 1.784 074,01 euroa ylijäämää.

Tämä selittyy valtionosuuksien suuremmasta tuloutuksesta 1,2 miljoonaa enemmän kuin vuonna 2019. Selityksenä valtionosuuksien kasvulle on Covid 19- pandemian vuoksi kunnalle maksetut ylimääräiset osuudet. Ruoveden kunta sai korona kompensatiota yli miljoona euroa. Tulos ennen varausten muutosta on 1. 751 457 euroa kun se vuonna 2019 oli -829 180,83 euroa. Vuosikate on kolme (3) miljoonaa euroa, kun se vuonna 2019 oli -400 000 euroa.

Palvelujen ostot alittuivat 1,4 miljoona budjetoidusta vuoden 2020 talousarviossa.

Velkaa oli per asukas 2486 euroa.

LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO

Luottamushenkilöhallinnon ansiomenetys- ja kilometrikorvaukset ovat vähentyneet, koska koronabandemian vuoksi oli siirrytty etäkokouskäytäntöön.

YLEISHALLINTO

Tavoitteena oli sisäisten palveluiden tuottaminen oikea- aikaisesti ja tehokkaasti ja kehittä toiminnan kustannustehokkuutta. Monetra Pirkanmaa Oy:n kanssa oli tavoitteena kehittää toiminnan kustannustehokkuutta.

Talousarviossa oli budjetoitu 609 000 e vuodelle 2020 ja toteuma oli 763 000 e.

Toteuma: Tavoiteltu kustannustehokkuus eikä toiminnan laatu toteutunut palveluiden osalta.

Monetra Pirkanmaan OY:n suorittamissa henkilöstön palkanmaksuissa oli erittäin paljon ongelmia. Yhteistyötä tulee kehittää kunnan ja Monetra Pirkanmaan OY:n kanssa ja laittaa maksatusprosessit selkeiksi ja toimiviksi esim. ”vuosikellomallilla”. **Budjetti 2020 Monetra Oy:n osalta oli 71 980 euroa ja toteuma oli 106 326 euroa.**

YHTEINEN HENKILÖSTÖHALLINTO

Tavoitteena oli vuonna 2020 uudistaa kunnan työhyvinvoinnin toimintamalli.

Toteuma: Hyvinvointimalli ei toteutunut vielä vuonna 2020. Erillinen esimiehillä suunnattu koulutus ei myöskään toteutunut.

Tarkastuslautakunta on toimikautensa aikana kiinnittänyt erityistä huomiota henkilöstön suureen vaihtuvuuteen kunnan hallinnossa. Hyvään hallintoon liittyy olennaisesti hyvä työilmapiiri ja huolehtiminen henkilöstön työhyvinvoinnista. Henkilöstöä hallintoon oli myös palkattu lisää, kehittämispäällikön työsuhteen jatkoaika ja konsulttisopimus Heidi Tanhualta. Näitä ei vuoden 2020 talousarviossa oltu hyväksytyt.

TYÖLLISYYDENHOITO

Tavoite: Työllistää ja kuntouttaa työttömiä

Toteuma: Korona- ajan vaikutus näkyi työllisyyden hoidossa. Kuntouttava työtoiminta oli suljettu 18.3-13.4.2020 koronamääräysten johdosta. 14.4..2020 aloitettiin etäkuntoutusta ja 1.6.2020 siirrytty normaaliin toimintaan. Kuntouttavien tavoite 60-65 henkilöä toteutui. Hyvänä toimintana toteutui työpajan ja kuntouttavan työtoiminnan työntekijöiden osallistuminen Haapasaaren leirintäalueen auki saamiseen. Korona- avustuksia saatiin mm. nuorten työpajatoimintaan 35 000 euroa ja työpajatoiminnan digitalisointiin 16 000 euroa. Tavoitteena oli Ruoveden kunnan osallistuminen Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeiluun jo vuonna 2020 – 2022. Tämä tavoite ei toteutunut vuonna 2020.

Kelan yhteispalvelupiste on ollut suljettuna 18.3.2020 alkaen vuoden loppuun asti. Kunnan järjestämät yhteispalvelupisteen toiminta aloitettiin 1.6.2020. Palvelut on toteutettu kunnantalon aulatilassa.

Tarkastuslautakunta katsoo, että Kelan palvelut kunnantalon aulatilassa eivät ole toteutettu laillisesti eikä asianmukaisesti. Kelan palveluiden ohjausta ei ole saatavilla, eikä tiloissa voi asioida anonyymisti. Aulatilaan tuleminen liikuntarajoitteisille esteellinen. Etäpisteen tulee täyttää yhdenvertaisuuslain edellytykset.

ELINKEINOTOIMEN HALLINTO

Tavoite: tavoitteena oli turvata elinkeino- ja maaseutupalveluiden asianmukainen tarjonta.

Toteuma: Yrityksiä neuvottiin ja ohjattiin koronatukien hakemisessa ja avustettiin investointiavustusten hakemisessa ja anomusten täydentämisessä.

VARSINAINEN ELINKEINOTOIMI

Tavoitteet: Talousarviossa esitetyt tavoitteet varsinaiselle elinkeinotoimelle toteutuivat pääosin tavoitteiden mukaisesti koronatilanteesta huolimatta. Elinkeinotoimeen on kunta myös panostanut; Sirku Mäkelä ja Vuokko Mäenpää olivat hoitaneet elinkeinotoiminta.

RUOKA- JA SIIVOUSPALVELUYKSIKÖ

Talousarvion tavoitteet: Yksikkö vastaa kunnan ruoka- ja siivouspalveluiden järjestämisestä.

Toteuma: Korona-ajan poikkeusolot näkyivät ruoka- ja siivouspalvelun yksikössä. Tulot ja menot alittivat budjetoidun.

SOSIAALI - JA TERVEYSOSASTO

Sosiaali- ja terveystalouden menot alittuivat 798 084 euroa. Toteuma oli -19.967 921 euroa. Muutos toimintamenoissa verrattuna vuoteen 2019 oli 915 970 euroa.

PERUSTERVEYDENHUOLTO

Tavoite: Yhteistoiminta-alue järjestää terveyskeskuksissa kiireetöntä hoitoa arkisin virka-aikana. Vuodeosastolla jatketaan kuntouttavan toiminnan kehittämistä.

Toteuma: Kiireettömiä hoitoja vähennettiin Ruovedellä ja Virroilla koronatilanteesta johtuen. Koronatestien vaikutus näkyi myös menoissa.

Perusterveydenhuolto ylittyi -436 398 euroa ja erikoissairaanhoidon alittui 729 129 euroa.

Erikoissairaanhoidon menokehitys; toimintamenot alittivat budjetoidun noin 730 000 euroa.

SOSIAALITYÖ ylittyi 90 070 euroa budjetoidusta. Ruoveden toimipisteessä on edelleen ongelmia työntekijöiden saatavuudessa. Työntekijävajauksen ongelmaa sosiaalitoimistossa on pyritty hoitamaan erityisjärjestelyin. Korona-aika on myös lisännyt ongelmia asiakastyössä.

Tavoite Sosiaalitoimen työntekijävajeen täyttäminen ja lakisääteisten palveluiden toteuttaminen eivät kokonaisuudessaan toteutuneet.

Kehitysvammahuolto alittui huomattavasti talousarviosta; 474 447 euroa.

Tavoite ja toteuma; Koti- ja vanhustyössä on jatkettu uutta kehittämishanketta ja haettu uusilla toimintatavoilla kustannustehokkuutta. Tämä näkyi alentuneina toimintamenoina edellisvuoteen; 2019 verrattuna noin 400 000 euroa.

SOTEMUUTOSPROJEKTI

Ruoveden kunta halusi purkaa sosiaali- ja terveystalouden yhteistoimintasopimuksen Virtain kaupungin kanssa. Valtioneuvosto velvoitti päätöksellään 29.1.2019 Ruoveden kunnan jatkamaan sopimusta. Päätöksestä Ruoveden kunta valitti korkeimpaan hallinto- oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut valtioneuvoston päätöstä.

Pyrkimys erota yhteistoimintasopimuksesta Virtain kaupungin kanssa maksoi Ruoveden kunnalle vuosina 2019 - 2020 yhteensä 272 000 euroa.

SIVISTYSOSASTO

Sivistysosaston tavoitteet ja toteumat ovat selkeästi ja laadukkaasti esitetty vuoden 2020 tilinpäätöksessä. Erityiskiitos siitä, että oppilaiden yksikköhinnat oli laskettu ja näkyivät tilinpäätöksessä hyvin, mm. euroa/oppilas vuonna 2020. Henkilökunnan hyvinvointiin ja koulutukseen oli panostettu ja onnistumisista annettu palautetta henkilöstölle.

Sivistysosaston tilikauden 2020 ylijäämä oli 944 631 euroa.

Korona-ajasta huolimatta toiminnot oli pystytty järjestämään laadukkaasti.

OPETUSTOIMINNAN HALLINTO

Tavoitteet saavutettiin: Toiminta toteutui normaalina maaliskuun puoliväliin 2020 asti. Sen jälkeen siirryttiin korona-aikaan. Se vähensi varhaiskasvatuksen tarvetta ja perusopetus sekä lukio siirtyivät etäopetukseen. Lähiopetus alkoi toukokuussa ja jatkui syyslukukauden. Korona-ajasta huolimatta opetus pystyttiin järjestämään riittävän laadukkaasti. Tukea ja ohjausta oppilaiden etäopetukseen antoivat opettajien lisäksi myös koulunkäyntiavustajat.

Toimintaa on kehitetty lukuisilla hankkeilla, asiakaskyselyillä.

Varhaiskasvatus: Varhaiskasvatuksen tavoitteet saavutettiin koronavaikutuksista huolimatta.

Alkuvuosi meni normaalisti ja varhaiskasvatuspaikat olivat kaikki täynnä. Lapsia oli varhaiskasvatuksessa yhteensä 130. Poikkeustila koronan takia alkoi 18.3.2020, jonka jälkeen lasten määrä väheni varhaiskasvatuksessa. Lapsia oli enää vain noin 50 hoidossa. Henkilökunta piti vuosi- ja palkattomia lomina tänä aikana. Uuden päiväkodin suunnittelu- ja hankinnat tehtiin yhdessä henkilöstön kanssa. Tavoitteet toteutuivat.

Perusopetuksen tavoitteisiin vaikutti koronapandemia erityisen paljon. Etäopetus keväällä 2020 kosketti lähes kaikkia oppilaita. Hyppy etäopetukseen vaati niin opettajien kuin oppilaiden digitaalisten taitojen kehittämistä. Koulutusta järjestettiin ja yhteistyötä oli tehty etäopetuksen kehittämiseksi. Tavoitteet toteutuivat.

Ruoveden lukion tavoitteena on säilyttää lukiokoulutus vetovoimaisena.

Tavoite saavutettiin ja uusia opiskelijoita saatiin 42. Korona-aika lisäsi etäopetusta, mutta yo-kirjoitukset toteutettiin suunnitellusti sekä keväällä että syksyllä. Ikaalisten mukaantulo SASKY koulutuskuntayhtymään pienensi Ruoveden lukion valtionosuuksia ja kunnan maksuosuus kasvoi ja kunnan toimintamenot lukion osalta olivat -513 420 euroa. Tarkastuslautakuntaa katsoo, että lukion säilyminen ja kehittäminen on tärkeä kunnan vetovoimaisuuden kannalta.

Ruoveden opiston tavoitteet toteutuivat koronarajoitukset huomioiden suhteellisen hyvin. Opiskelijoita oli yhteensä 763. Tämä on erittäin hyvä saavutus.

Kirjastopalvelut; Korona-aika vaikutti myös kirjastopalveluihin. Kirjasto oli kiinni 16.3. - 9.5. koronapandemian vuoksi. Näyttelyt peruttiin ja myös tilavaraukset.

Liikuntapalvelut; Korona-ajan rajoitukset näkyivät ja tuntuivat myös liikunnan puolella.

Tavoitteisiin liikuntaharrastusten osalta päästiin; mm. lähiliikuntapuiston suorituspaikoilla ja ulkokuntosalin ja penkkilenkillä toiminnoilla sekä kesällä Minigolfradan käyttöönotolla.

Kulttuurityön osalta kesällä päästiin tavoitteisiin: Kulttuuritoimi osallistui tavoitteiden mukaisesti kesän kulttuuritapahtumiin. Koronarajoitusten vuoksi jäi työryhmän suunnittelemat yhteiset lastentapahtumat toteutumatta.

TEKNINEN HALLINTO

Tekninen osasto jakautuu; tekniseen (sisältyy tietoimikunta) – ja ympäristölautakuntaan ja lisäksi vesilaitos.

Teknisen hallinnon toteumasta ilmenee, että henkilöstön työkuorma oli kohtuuton.

Koronapandemian vaikutus lisäsi myös työn määrää ja mm. lukuisat palaverit (pandemiaan liittyvät) ja osaston työntekijävaje lisäsivät työkuormaa teknisellä osastolla.

Teknisen tavoitteet:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kuntalaisia koskevissa tärkeissä asioissa kunta huolehtii kattavasta ja ajantasaisesta tiedottamisesta toimialansa tehtävistä ja päätöksenteosta.

UMS- järjestelmän toimivuus tulee varmistaa ja osoite- ja kiinteistörekisteritiedot ajantasaistaa. Investointikuluihin ja niiden suunnitteluun tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Tilinpäätöksessä tulisi myös näkyä selkeästi ei- toteutuneet investoinnit ja niihin vaikuttaneet asiat.

Investoinnit vuonna 2020 olivat 3,7 miljoonaa euroa.

Tilakeskuksen osalta myönteistä oli päiväkodin valmistuminen etuajassa. Terveyskeskuksen tilojen kunnostus aloitettiin vuonna 2020 ja poliklinikan toiminnot siirrettiin Attendon Armaksen tiloihin.

Toimintamenot ylittyivät talousarvioon nähden -280 388 euroa, edellisvuoteen 2019 verrattuna menot olivat lähes samaa luokkaa. Ylitys vuonna 2020 selittyy mm. Attendon Armakseen siirtyneistä toiminnoista ja niistä aiheutuvista vuokratuloista.

VESIHUOLTOLAITOS

Tavoite on ollut, että vesilaitoksen tuotot kattavat kulut. Tämä ei toteutunut. Tilikauden alijäämä oli -39 108 euroa.

KUNNAN JA SEN INTRESSITAHOT JA NIIDEN VÄLISET LIIKETOIMINNAT

Kuntastrategian mukaisesti palveluja tulee ostaa tasapuolisesti ja ensisijaisesti paikallisilta yrittäjiltä. Hankinnoissa tulee noudattaa yhdenvertaisuutta. Kuntalaiset ovat osoittaneet erityistä mielenkiintoa vuoden 2020 kunnan ja intressitahojen välisiin liiketoimiin.

YHTEENVETO

Tarkastuslautakunnalle ei ole kaikilta osin toimitettu kuntakonsernin vuoden 2020 tilinpäätösaineistoja. Lainakanta oli 31.12.2020 yhteensä 9.785 726 euroa.

Korkojohdannaiset: Johdannais sopimukset Ruoveden kunta ja Pohjola pankki Oyj ovat tehneet kynnyksellisen 10 miljoonan OTC koronvaihtosopimuksen 5.3.2015 - 6.3.2045. Sopimuksen markkina-arvo 31.5.2020 oli 4.703 176,77 euroa. Sopimusta muutettiin liittämällä nollakorkolattia sekä laskennallinen pääoma 6 miljoonaan euroon määrääjäksi 12.6.2020-12.6.2024. **Sopimuksen markkina-arvo 31.12.2020 oli -5.038 262,65 euroa.**

TILI – JA VASTUUVAPAUS

Kunnan hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Positiivista on, että talouden suunta saatiin vuoden aikana käännettyä parempaan, eikä vuoden 2019 talousarvion ennakoitu alijäämä toteutunut.

Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuustolle, että vuoden 2020 tilinpäätös hyväksytään ja kunnan hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielimien jäsenille ja tehtäväalojen johtaville viranhaltijoille myönnetään tili- ja vastuuvapaus tilikaudelle 1.1. - 31.12.2020.

Anita Viljanmaa

Pentti Havanka

Kari Honkanen

Pirjo Pajunen